

Nr 423.

Av herr **Törnkvist** i Bjuf, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 187, angående ersättning till vissa vintillverkare samt vissa medlemmar av vindragarlaget i Stockholm.*

I Kungl. Maj:ts till riksdagen avlätna proposition, nr 187, rörande bland annat ersättning åt vissa vintillverkare, göres gällande, att den i ärendet förebragta utredningen givit vid handen, att det belopp, som skäligen bör ifrågakomma för Skånska fruktvin- och likörfabriken i Bjuf icke bör sättas högre än 25,000 kronor.

Enär jag under de år, bolaget haft att kämpa med de genom rusdrycksreformens genomförande vållade svårigheterna, haft tillfälle att på närmare håll följa dess verksamhet och under de förhandlingar, som i ersättnings-syfte förts dels med aktiebolaget Vin- & spritcentralen, dels med kontrollstyrelsen, kunnat förvissa mig om det till grund för bolagets yrkande ligande faktiska och rättsliga underlaget, anser jag mig genom några påpekanden i anslutning till den gjorda utredningen söka vinna gehör för en framställning om en med högre belopp utgående ersättning för ifrågavarande bolag.

Därvid vill jag först framhäva, att bolaget i olikhet mot sina medsökande innan den under fjolåret genomförda lagändringen framställt anspråk på partihandelsrättighet och att denna rättighet förvägrats det endast genom att åt nu gällande lagrum giva återverkande kraft. Vidare har bolaget på administrativ väg förvägrats att importera det för dess vin- och sprittillverkning nödvändiga kvantum alkohol. Ensamt bland de sökande har Bjufbolaget vidare jämlikt § 7 mom. 2 i 1864 års näringsfrihetsförordning kunnat anse sig berättigat till tillverkning av spritdrycker, enkannerligen likörer, för vilka det förut vunnit en lovande avsättning. Till styrkande av bolagets sistnämnda tillverkningsrätt får jag åberopa följande utdrag av kontrollstyrelsens skrivelse till bolaget av den 21 juli 1922:

»Därest Ni, enligt gällande lagstiftning har rätt att till avsalu tillverka punsch och likörer, är den, som jämlikt 12 § rusdrycksförsäljningsförordningen är berättigad att utöva partihandel med rusdrycker, lagligen oförhindrad att, utan tillstånd av kontrollstyrelsen, till Eder försälja för tillverkning av punsch och likörer erforderliga spritdrycker.»

I skrivelse av den 6 september 1922 heter det vidare:

»Kontrollstyrelsen får såsom sin mening uttala, att den i ämnet förebragta utredningen synes giva vid handen, att aktiebolaget Skånska fruktvin- och

likörfabriken för att i den i Bjuf belägna fabriken bedriva tillverkning av spritdrycker ej behöver hos Konungen söka tillstånd jämlikt 7 § mom. 2 förordningen den 18 juni 1864, sådant detta författningsrum lyder jämlikt förordningen den 14 juni 1917.»

Den 24 augusti 1922 kunde jag för egen del intyga, efter granskning av bolagets böcker, att den tillverkning och försäljning av punsch, som av bolaget bedrivits, försiggått intill den 16 augusti 1917 (fatalietiden enligt berört lagrum var den 1 juli samma år).

Vad å andra sidan bolagets vinfabrikation angår, vill det synas mig, som om ingen möjlighet förefunnits för bolaget att därmed fortsätta utan att beträda lånevägen på ett sätt, som under de givna betingelserna icke kunde försvaras. I sitt utlåtande av den 15 mars 1922 vitsordar kontrollstyrelsen att bolaget ej kan fränkännas en strävan att genom eget arbete hålla rörelsen i gång. Sedan därefter dess offerter gång efter annan på till synes godtyckliga, och i varje fall okontrollerbara grunder, blivit avvisade, måste bolaget som varje klok och förständig affärsman avvakta klarhet i rättsläget, och då sådan tyvärr icke kunde ernås, inställa sin drift i avvaktan på statsmakternas beslut rörande den väckta ersättningstalan. I likhet med länsstyrelsen i Kristianstad rörande aktiebolaget Önos i Tollarp finner jag sålunda, att det icke kan anses mer än billigt, att åt bolaget bereda skäligen ersättning för de olägenheter som genom statens förvällande tillskyndats bolaget.

Vid uppskattningen av vad skäligheten härvidlag fordrar finner jag ytterligare trenne faktorer böra betonas.

I sitt berörda yttrande av den 15 mars 1922 över av Bjuf-bolaget framställda anspråk på ersättning för minskad inkomst, finner sig styrelsen kunna förorda ett belopp av 25,000 kronor. Det vill då förefalla uppenbart, att då det nu gäller ett övertagande för statens räkning av bolagets rättigheter, så bör detta samma belopp icke längre komma i betraktande utan fastmer ett belopp, avpassat efter den ytterligare prestation, som avfordras bolaget, genom tvångsnedläggelse av hela dess drift.

Genom cirkulär till systembolagen av den 7 december 1923 har aktiebolaget Vin- & spritcentralen meddelat, att den vid sin filial i Karlshamn påbörjat tillverkning av svenska bär- och fruktviner och att den hädanefter kan offerera ett rabarbervin under namn av »dessertvin» till ett pris av 1 krona och 60 öre per helbutelj. I det sålunda uppenbarade konkurrensförhållandet ligger en nära till hands liggande förklaring till att Bjuf-bolagets offerter, som ovan sagts, blivit avvisade, och då pris- och inköpsnämnden står inför sin avveckling har något korrektiv för framtiden icke kunnat påräknas. Då finansministern påpekar, att det får anses innebära »en betydande fördel för det allmänna» att få tillfälle att bestämma av vilka företag och på vilka sätt vintillverkning inom landet må bedrivas, synes det mig att, sett mot bakgrunden av nämnda förhållande, yttrandet väl motiverar en höjning av det ifrågasatta ersättningsbeloppet. Ett nedläggande av Bjuffabriken kommer

ju nämligen att bjuda spritcentralen ett monopol även på inhemsk vintillverkning, som är av avsevärt ekonomiskt värde.

Kontrollstyrelsen finner för sin del att ett avstående av bolagets framtida tillverkningsrätt givetvis medför värdeminskning i fråga om maskiner och dylikt. Lika obestridligt är, att de för vintillverkning och lagring enkom byggda och avsedda fastigheterna genom fabriksdriftens nedläggande komma att avsevärt förlora i värde. Av bolagets styrelse beräknas den sammanlagda värdeminskningen till minst 35,000 kronor. Även om man icke utgår från att det för bolaget verkligen varit omöjligt att fortsätta sin verksamhet — vilket jag förmenar vara förhållandet — vill det synas obilligt att icke medgiva någon ersättning för ifrågavarande värdeminskning. — Jämväl för efter driftsnedläggningen obrukbara inventarier, liggare och emballage borde ersättning ifrågakomma, så vitt icke Vin- & spritcentralen förklarar sig villig att inlösa dem efter skälig beräkning.

Med hänsyn till förenämnda omständigheter får jag under vitsordande av bolagets redbara och energiska ansträngningar att vidmakthålla bolagets rörelse, vilken nu står inför sin tvångsnedläggelse, till riksdagen hemställa,

att den i Kungl. Maj:ts proposition nr 187 förutsedda ersättningen till aktiebolaget Skånska fruktvin- och likörfabriken i Bjuf måtte höjas till ett belopp av 50,000 kronor.

Stockholm den 28 mars 1924.

N. K. Törnkvist,
Bjuf.

